

Editörler

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ - Prof. Dr. Halil EKŞİ

Prof. Dr. Münewer ÖLÇÜM ÇETİN

Prof. Dr. Halil EKŞİ

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK

Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ

Prof. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA

Prof. Dr. Nilgün CANEL

Doç. Dr. Mustafa OTRAR

Prof. Dr. Müge YUKAY YÜKSEL

Uzm. Alpaslan DURMUŞ

Elif (AKTEN) YAMAN

sınıf yönetimi

4. Baskı

Editörler: Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ - Prof. Dr. Halil EKŞİ

SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-605-364-817-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ağustos 2014, Ankara

4. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ

Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A

Kazan/ANKARA

Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Sınıf, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir yaşam alanıdır. Öğrenciler zamanlarının büyük çoğunluğunu bu yaşam alanında geçirmektedir. Bu aşamada da öğretmen öğrenci etkileşimi sürecinde öğretmenin sınıf içinde etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmesi gerekir. Öğrenmenin gerçekleşmesi, büyük ölçüde etkili bir sınıf yönetiminin niteliğine bağlıdır. Öğretim sürecinin amacına ulaşması da, sınıfta gerçekleştirilen yönetim anlayışına bağlıdır. Sınıf yönetiminde başarıya ulaşabilmek için etkileşimsel sürecin öğretmen tarafından iyi idare edilmesi şarttır. Bu durum ancak iyi bir sınıf yönetimi ile sağlanacaktır.

Son yıllarda sınıf yönetimi ile ilgi pek çok araştırma ve yayın yapılmıştır. Şüphesiz ki bu araştırmaların hepsinin sınıf yönetimi açısından gerek teorik gerekse uygulama boyutunda katkı sağladıkları bilinmektedir. Hazırlanan bu kitap ile, alana katkı sağlayıp öğretmen adaylarımıza ve öğretmenlerimize sınıf yönetimi uygulamalarında destek olunacağı kanısındayız.

Kitabımızda, sınıf yönetimi temellerinin neler olduğunu ve uygulamaları, sınıfta öğretmen öğrenci etkileşimi, motivasyonları, sınıfta karşılaşılan problemler, bu davranışların altında yatan nedenler ve bunlara yönelik geliştirilecek önlemler, pozitif disiplin uygulamaları ve sınıfta zaman yönetimi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. On bir bölümden oluşan bu kitap titizlikle hazırlanmış olup, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerimizin yararlanacağı bir eser konumundadır.

Şüphesiz her konu yazarlarımızın üstün planlamasıyla oluşmuştur. Bu nedenle kendilerine ayrı ayrı şükranlarımızı sunarız. Ayrıca Pegem Akademi yayınevine her türlü katkı ve titiz çalışmalarından dolayı teşekkür ederiz.

Editörler

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ

Prof. Dr. Halil EKŞİ

19.08.2014

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. BÖLÜM: SINIF YÖNETİMİNİN TEMELLERİ

Prof. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA
Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0003-0618-0084

2. BÖLÜM: YENİ BİR DÖNEME BAŞLANGIÇ

Prof. Dr. Nilgün CANEL
Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0003-1235-1716

3. BÖLÜM: YANIBAŞIMIZDAKİ OKUL: OKUL VE EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDE BİR İMKAN OLARAK ÇEVRESİ

Uzm. Alpaslan DURMUŞ
EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)'nin Kurucusu ve Genel Müdürü.

Prof. Dr. Dr. Münevver ÖLÇÜM ÇETİN
Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-1203-9098

4. BÖLÜM: SINIFIN FİZİKSEL YAPISI VE ORGANİZASYONU

Doç. Dr. Mustafa OTRAR
Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0001-8543-6177

Prof. Dr. Halil EKŞİ
Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0001-7520-4559

Uzm. Alpaslan DURMUŞ
EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)'nin Kurucusu ve Genel Müdürü.

5. BÖLÜM: SINIFTA KARŞILAŞILAN DAVRANIŞ PROBLEMLERİ VE BUNLARA KARŞI GELİŞTİRİLEN ÖNLEMLER

Prof. Dr. Halil EKŞİ

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
ORCID No: 0000-0001-7520-4559

6. BÖLÜM: ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN SOSYAL VE PSİKOLOJİK ETKENLER

Doç. Dr. Mustafa OTRAR

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0001-8543-6177

7. BÖLÜM: SINIFTA MOTİVASYON

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0001-5753-9355

8. BÖLÜM: SINIF İÇİ İLETİŞİM VE ETKİLEŞİM

Prof. Dr. Müge YUKAY YÜKSEL

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-7425-2716

9. BÖLÜM: SINIF İÇİ DİSİPLİN

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Psikoloji Bölümü
ORCID No: 0000-0001-8598-5539

10. BÖLÜM: SINIF YÖNETİMİ VE DİSİPLİNLE İLGİLİ KURALLARIN BELİRLENMESİ VE UYGULANMASI

Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-5697-5120

11. BÖLÜM: SINIFTA ZAMAN YÖNETİMİ

Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-5437-9867

Elif (AKTEN) YAMAN

MEB Öğretmen

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	III
Bölümler ve Yazarları.....	V

1. BÖLÜM SINIF YÖNETİMİNİN TEMELLERİ

Giriş.....	2
Sınıf Yönetimi ile İlgili Kavramlar	3
Yönetim Kavramı	3
Eğitim Yönetimi Kavramı	4
Okul Yönetimi Kavramı	5
Yöneticilik ve Liderlik Kavramı.....	5
Sınıf Yönetimi Kavramı.....	7
Disiplin	10
Sınıf Yöneticisi: Öğretmen	12
Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler	13
Sınıf Yönetimi Yaklaşımları.....	14
Sınıf Yönetim Modelleri	17
Tepkisel Model	18
Önlemsel Model.....	18
Otoriter Model	19
Gelişimsel Model.....	19
Bütünsel (Karma) Model	19
Sınıf Yönetiminin Boyutları.....	20
Sınıfın Fiziksel Düzeninin Yönetimi	20
Zaman Yönetimi.....	22
Öğretimin Yönetimi.....	25
İlişki Yönetimi	26
Öğrenci Davranışlarının Yönetimi	27
Son Söz	28
Özet	30
Kaynakça.....	31
Yazar Hakkında.....	33

2. BÖLÜM YENİ BİR DÖNEME BAŞLANGIÇ

Giriş.....	36
Okulda Dönem Başı Hazırlıkları	37
Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kuralların Belirlenmesi ve Uygulanması ile İlgili Hazırlıklar	38
Okul Personelinin Teminine ve Yetiştirilmesine İlişkin Hazırlıklar.....	39
Fiziksel Ortamla İlgili Hazırlıklar	40
Eğitim ve Öğretim Etkinliklerinin Planlanmasına İlişkin Hazırlıklar	41
Okulda ve Sınıfta İlk Günler ve Yaşantılar	43
Etkili Bir Planlama İçin Öğretmene Öneriler.....	44
Özet	46
Kaynakça.....	47
Yazar Hakkında.....	48

3. BÖLÜM YANIBAŞIMIZDAKİ OKUL: OKUL VE EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDE BİR İMKAN OLARAK ÇEVRESİ

Giriş.....	50
Sistemiçi İlişkileri Düzenleyecek Eğitim İlkeleri	52
Açıklık İlkesi	52
Öğrenci Eylemi İlkesi.....	53
Yaşama Yakınlık İlkesi	53
Çocuğa Uygunluk ve Bireyselleştirme İlkesi	54
Ekonomiklik İlkesi	54
Bütünlük İlkesi	54
Çevrenin Faydalanılabilecek İmkânları	55
Basılı Ürünler.....	55
Sözlü Ürünler.....	59
Görsel Ürünler.....	60
Dijital Ürünler	60
Özet	61
Kaynakça.....	62
Yazar Hakkında.....	65

4. BÖLÜM SINIFIN FİZİKSEL YAPISI VE ORGANİZASYONU

Giriş.....	68
Sınıfta Yerleşim Biçimleri.....	70
Geleneksel Oturma Düzeni	71
“U” Şeklinde Yerleşim	71
Takım (Ekip) Çalışması Yerleşim Biçimi	72
Toplantı Masası Yerleşim Şekli.....	72
Daire Şeklinde Yerleşim	73
Grupların Gruplandırılması Yerleşim Şekli.....	74
Çalışma Grupları Yerleşim Biçimi	74
Proje Grupları Yerleşim Biçimi	75
Fiziksel Yerleşime Göre Öğrenci Davranışları	76
Sınıfın Diğer Fiziksel Özellikleri.....	77
Sınıf Ortamının Etkileyciliği	77
Sınıf İçi Yerleşim Değişikliğine Müsait Olma.....	78
Aydınlatma.....	78
İklimlendirme.....	78
Gürültü	78
Renklendirme	79
Özet	80
Kaynakça.....	81
Ek 1. Sınıf Hazırlık Kontrol Listesi.....	82

5. BÖLÜM SINIFTA KARŞILAŞILAN DAVRANIŞ PROBLEMLERİ VE BUNLARA KARŞI GELİŞTİRİLEN ÖNLEMLER

Giriş.....	84
Sınıf Ortamlarında Davranış Problemleri	84
Sınıfta Davranış Problemlerinin Kaynakları	86
Öğrencilere Uygun Davranış Kazandırma Yöntemleri	88
Olumsuz Davranışlara Karşı İlk Önlemler	88
Davranış Değiştirme.....	89
Şekillendirme (Shaping)	89
Pekiştirme (Reinforcement).....	89

Pekiştirme Tarifleri (Schedules of Reinforcement).....	90
Pekiştireç Türleri	90
Cesaretlendirme ve Mantıki Sonuçlar (Adleryen Teorinin Uygulanması)	95
Sistemler Teorisi	95
Sonuç ve Öneriler	96
Özet	99
Kaynakça.....	100
Yazar Hakkında.....	102

6. BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN SOSYAL VE PSİKOLOJİK ETKENLER

Giriş.....	104
Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Faktörler.....	106
Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Sosyal Faktörler	106
Öğretmen Davranışları ve Öğrenci.....	106
Sınıf Atmosferi, Sınıfın Sosyal İlişkiler Dokusu.....	110
Eğitici (Anne-Baba, Öğretmen) Tutumları ve Öğrenci Davranışları.....	112
Sınıfın Öğretim Ortamı.....	114
Öğretme Stilleri	115
Öğrenci Davranışını Etkileyen Psikolojik Etkenler	116
Bireysel Farklılıklar	116
İhtiyaç ve Öğrenci.....	116
Öğrenme İsteği ve Yeteneği	117
Öğrenme Stilleri.....	119
Özet	122
Kaynakça.....	123
Yazar Hakkında.....	125

7. BÖLÜM SINIFTA MOTİVASYON

Giriş.....	128
MOTİVASYONUN TANIMI VE NİTELİĞİ.....	128
GÜDELEMeye KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	131
Öğrenmeye Güdüleme Teorileri	131
Beklenti Teorisi.....	131
Görev Teorisi.....	132
Özgüdüleme Teorisi.....	132
GÜDÜLERİN SINIFLANMASI.....	133
Birincil Güdüler.....	133
Açlık ve Susuzluk.....	133
Cinsellik ve Analık Dürtüleri	133
Cinsiyetin Diğer Güdülerden Farkı	134
Merak ve Duyusal Uyarılma	134
Faaliyet ve Kurcalama.....	135
Yeterli Olma Güdüsü	135
Sosyal Güdüler.....	136
Sevecenlik ve Birlikte Olma İsteği.....	136
Sosyal Onay ve Kendilik Değeri	137
Başarı	137
Bilişsel Çelişki	138
GÜDÜLEME KURAMLARI	138
İnsancıl Psikoloji	138
İnsan Bir Bütündür	139
İnsanın Doğası İyidir	139
Davranış İç ve Dış Çevredeki Uyarıcılara Değil, Uyarıcıların Algılanan Şekline Tepkidir	139
Davranışı Anlamanın En İyi Koşulu Kişinin İçsel Başvuru Çerçevesini Anlamaktır	139
İnsanda Yaşantıları Düzenleyen, Bütünleştiren ve Tepkilerini Belirleyen Bir “Benlik Kavramı” Vardır	139
Gelişme Organizmanın Temel Güdüsüdür.....	140
Özü Gerçekleştirme, Genel Gelişme Eğiliminin En Üst Düzeydeki Görünümüdür	140
Psikolojik Sağlık Bir Durum Değil, Bir Süreçtir	140

Rogers'ın Benlik Kuramı	141
Maslow'un Kuramı.....	143
Kendini Gerçekleştirme	144
Kognitif (Bilişsel) Kuramlar.....	146
SINIFTA MOTİVASYON KAYNAKLARININ UYGULAMASI	146
Özet	148
Kaynakça.....	149
Yazar Hakkında.....	151

8. BÖLÜM

SINIF İÇİ İLETİŞİM VE ETKİLEŞİM

Giriş.....	154
İletişimin İlkeleri.....	154
İletişim Süreci ve Öğeleri	155
Kaynak	155
Mesaj (İleti).....	156
Aracı (Kanal)	156
Alıcı.....	157
Geri Bildirim (Dönüt)	157
İletişim Çeşitleri	158
Kişi İçi İletişim	158
Kişiler Arası İletişim	159
Sözlü İletişim.....	159
Sözsüz İletişim.....	160
Örgüt İletişimi	162
Kitle İletişimi	162
Sınıfta İletişim ve Etkileşim	162
İletişim Engelleri	163
Etkili İletişim Becerilerini Kullanma	167
İletişimi Kolaylaştıran Etkenler.....	167
Olumsuz Davranışların Üstesinden Gelme İletişim Becerileri	169
Ben Dili Mesajları:.....	169
Sen Dili Mesajları	170
Sonuç.....	171
Özet	172
Kaynakça.....	173
Yazar Hakkında.....	174

9. BÖLÜM

SINIF İÇİ DİSİPLİN

Giriş.....	176
Disiplin Nedir?	176
Temel Fizyolojik İhtiyaçlar.....	179
Var Olma İhtiyacı	179
Anlamli Olma İhtiyacı.....	180
Değerli/Önemli Olma İhtiyacı	180
Sevme ve Sevilme İhtiyacı.....	181
Saygı İhtiyacı.....	182
Üretme ve Başarma İhtiyacı.....	182
Sınıf İçi Disiplin Problemlerini Tanımlama ve Çözümlemede SistematiK	
Bir Yaklaşım Modeli.....	183
1. Okul ve sınıfa ait disiplin uygulamalarını tanıyın	184
2. Problemleri davranışı objektif olarak keşfetmeye çalışın.....	185
3. Bedensel ve zihinsel yönden öğrencinizi tanıyın	185
4. Öğrencinizin ailesini tanıyın	186
5. Bu sorular değerlendirilirken nelere dikkat edilmelidir?	186
En Sık Karşılaşılan Disiplin Problemlerinin Olası Nedenleri	187
Sınıf İçi Disiplin Problemlerinin Çözümüne Dönük Bazı Öneriler	188
Birinci ilkemiz “zarar vermemek” olmalıdır.....	189
Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıyız	189
Öğrencilerimize koşulsuz saygı ve kabul göstermeliyiz.....	189
Doğru ödül ve ceza yöntemleri kullanmalıyız.....	190
Öğretmen problemleri davranış karşısında yaşadığı duygunun farkında olmalıdır	193
Öğrencilerin kişiliklerine değil, davranışlarına dönük eleştirilerde bulunmalıyız	194
Asıl olan dış değil, iç disiplini/öz-disiplini sağlamaktır.	195
Son Söz.....	197
Özet	198
Kaynakça.....	199
Yazar Hakkında.....	200